

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

**XI NACIONALINĖ JAUNŲJŲ SOCIOLOGŲ IR
ANTROPOLOGŲ KONFERENCIJA**

**„AKTUALŪS SOCIOLOGIJOS IR ANTROPOLOGIJOS
TYRIMAI: PROBLEMOS IR KONTEKSTAI“**

2025 m. balandžio 11 d.
Vytauto Didžiojo universitetas
Socialinių mokslų fakultetas
Kaunas

PRANEŠIMŲ SANTRAUKOS

9.00-9.30	Registracija.	
9.30-9.45	Sveikinimo žodis (325 auditorija) - VDU Socialinių mokslų fakulteto dekanė doc. dr. Aurelija Stelmokienė - VDU Sociologų klubo fotografijų konkurso „Kaip šiandien kuriuos savo atsparumą ir saugumą?“ nugalėtojų apdovanojimai	
9.45-10.45	Apvalaus stalo diskusija „Kariuomenė ir pilietinė visuomenė: integralumas ir atsparumas“ (325 auditorija) Kiek kariuomenė šiandien atspindi mūsų visuomenės vertybes ir koks yra skirtingų kartų požiūris į ją? Kaip ugdomi visuomenės pilietinis sąmoningumas ir atsparumas? Koks šiandien visuomenės ir kariuomenės ryšys, kiek ji yra matoma viešajame gyvenime? Diskusijos dalyviai: Dr. Paulius Balsys, Lietuvos kariuomenės majoras, karo sociologas Dr. Ramūnas Trimakas, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos dėstytojas, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie KAM specialistas Prof. dr. Vylius Leonavičius, sociologas, Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojas Diskusiją moderuoja: sociologas doc. dr. Dainius Genys, Vytauto Didžiojo universitetas	
10.45-11.00	Kavos pertrauka.	
11.00-12.30	I paralelinė sesija (325 auditorija) Moderatorė: Indra Lukošienė Diskutantai: Aušra Rimaitė, Apolonijus Žilys, Rasa Indriliūnaitė	II paralelinė sesija (324 auditorija) Moderatorius: Stasys Stirbinskas Diskutantės: Daiva Bartušienė, Giedrė Baltrušaitytė
	Karolis Bareckas (VDU) <i>Kauno miesto gyventojų ekologinių nuostatų įtaka kasdienėms mobilumo praktikoms ir požiūriui į automobilių infrastruktūrą</i> Gražina Lukšytė <i>Sąmoningo vartojimo link: „Jokio švaistymo“ gyvenimo būdo pasirinkimo veiksniai, praktikos ir iššūkiai</i> Gediminas Kondrackis (VDU) <i>How sustainability professionals understand Lithuania's corporate sustainability culture</i> Gytis Gumbis, Rytis Skamarakas, Rūta Sventickytė (VU) <i>Vilniaus jaunesniųjų pozicijų ofisų darbuotojų tarpasmeninių ryšių ir darbo aplinkos patyrimas</i> Julius Kazlauskas, Edvinas Čiapas, Aleksandras Krasnouchovas, Ignas Butkus (VDU) <i>Naminių augintinių savininkų ryšio su savo augintiniais suvokimas</i> Gabrielė Smolenskaitė (VDU) <i>Experts' Attitudes Towards Crime in Post-Soviet Lithuania: Case of the Serial Killer Kazys Jonaitis</i>	Olga Novash (LCSS) <i>Gender Stereotypes and Their Role in Maternal Burnout in Belarus and Sweden</i> Said Vahidi (LSMU) <i>Ethical, social and legal aspects of surrogacy in reproductive healthcare</i> Julija Baublinskaitė <i>Bet aš net nežinau, ar jūs vyras, ar moteris“: lyčių vaidmenų neatitinkančių žmonių lytinio tapatumo patyrimas</i> Rytis Skamarakas (VU) <i>Žemų vyrų Lietuvoje vyriškumo samprata ir patirtys</i> Vakarė Punelytė (VU) <i>Prestižinės“ Vilniaus gimnazijos Pierre Bourdieu perspektyva: gimnazijos X atvejis</i> Goda Marija Steponavičiūtė (VU) <i>Išmokti universitetą“: pirmosios kartos studentų patirtys Vilniaus universitete</i>
12.30-13.00	Kavos pertrauka.	
13.00-14.00	Panel discussion (in EN) (325 auditorija) “Religion and Politics in the US and the Baltics: Separated, Intertwined, or?” Panel participants: prof. dr. Michael Strmiska (Orange County Community College, New York State, USA) dr. Agita Misane (Riga Stradiņš University, Latvia) prof. dr. Milda Ališauskienė (Vytautas Magnus University, Lithuania). Panel moderators: Salome Esebua (PhD candidate, Vytautas Magnus University), Evelina Juchnevičiūtė (PhD candidate, Vytautas Magnus University).	
14.00	Konferencijos pabaiga.	

APVALAUS STALO DISKUSIJA
„Kariuomenė ir pilietinė visuomenė: integralumas ir
atsparumas“

9:45-10:45

Kiek kariuomenė šiandien atspindi mūsų visuomenės vertybes ir koks yra skirtingų kartų požiūris į ją? Kaip ugdomi visuomenės pilietinis sąmoningumas ir atsparumas? Koks šiandien visuomenės ir kariuomenės ryšys, kiek ji yra matoma viešajame gyvenime?

Diskusijos dalyviai:

Dr. Paulius Balsys, Lietuvos kariuomenės majoras, karo sociologas

Dr. Ramūnas Trimakas, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos dėstytojas, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie KAM specialistas

Prof. dr. Vylius Leonavičius, sociologas, Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojas

Diskusiją moderuoja: sociologas doc. dr. Dainius Genys, Vytauto Didžiojo universitetas

I PARALELINĖ SESIJA.

11:00–12.30

Moderatorė: Indra Lukošienė

Diskutantai: Apolonijus Žilys, Aušra Rimaitė, Rasa Indriliūnaitė

Kauno miesto gyventojų ekologinių nuostatų įtaka kasdienėms mobilumo praktikoms ir požiūriui į automobilių infrastruktūrą

Karolis Bareckas¹

Galimybė patogiai judėti pėsčiomis yra vienas iš pagrindinių pasitenkinimo miestu veiksnių. Vis daugiau valstybių atsigręžia į klimato kaitos padarinius ir skatina vaikščiojimą, plėsdamos pėstiesiems skirtą infrastruktūrą ir teikdamos jiems prioritetą automobilių atžvilgiu. Pastaraisiais dešimtmečiais pasaulio miestuose įsivyravo tvarumo diskursas, skatinantis gyvenamąją aplinką planuoti taip, kad pėsčiomis būtų galima nueiti iki darbovietės, medicinos įstaigos ar prekybos vietų (Domeneghini et al. 2022).

Visgi gyventojų judėjimo mieste pasirinkimo būdus lemia tik ne tik miesto infrastruktūra, bet ir vertybinės nuostatos. Siekiant atskleisti, kaip Kauno miesto gyventojai vertina savo gyvenamąją aplinką ir miesto infrastruktūrą bei kaip šis vertinimas koreliuoja su jų aplinkosauginėmis nuostatomis, pranešime pristatomi 2024 m. atlikto kiekybinio tyrimo (n=190) rezultatai.

Tyrime atsiskleidžia įdomus paradoksas: nors miesto gyventojai, kuriems tvarumas ir ekologija yra svarbios vertybės norėtų, jog Kaune būtų mažiau automobilių, tai nebūtinai reiškia, kad jie pritartų automobilių judėjimo ribojimams ar papildomiems mokesčiams. Tai tik patvirtina hipotezę, jog žmonės ganėtinai lengvai priima tokius pokyčius kaip atliekų rūšiavimą ar plastiko atsisakymą, bet kai kalbama apie judėjimo įpročius, tolerancija bet kokiems pokyčiams gerokai mažesnė (Prillwitz, Barr 2011).

¹ II k. Taikomosios sociologijos magistrantūros studijų programos studentas, Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas.

Sąmoningo vartojimo link: „Jokio švaistymo“ gyvenimo būdo pasirinkimo veiksniai, praktikos ir iššūkiai

Gražina Lukšytė²

„Jokio švaistymo“ gyvenimo būdas yra gana naujas ir dėmesį pritraukiantis reiškinys. Tyrimai rodo, kad pasirinkimas mažiau švaistyti siejasi su aukštomis aplinkosauginėmis vertybėmis, aplinkosauginiu sąmoningumu suvokiamomis rizikomis, siejamomis su aplinkos problemomis, tačiau Lietuvoje atlikti tyrimai nurodo, kad mūsų visuomenė nepasižymi susidomėjimu aplinkosauginėmis temomis, vis dar vyrauja materialistinės vertybės, o asmeninis įsipareigojimas ir santykis su aplinkos problemomis yra žemas. Kokybinių tyrimų, apimančių konkrečias grupes, kurių praktikas būtų galima kategorizuoti kaip aplinkai palankias, kaip ir mano tyrinėta „Jokio švaistymo“ gyvenimo būdą, bandant suprasti, kas slepiasi už tokio pasirinkimo, labai trūksta. Nėra aišku, kas lemia kitokio vartojimo pasirinkimą, gyvenant modernioje vartotojų visuomenėje, kokie motyvai skatina imtis iniciatyvos, kokios vertybės ir emocijos slypi už vartojimo praktikos ir kokie sunkumai yra dažniausi. Tyrimu buvo siekiama suprasti, kokie veiksniai lemia kitokio gyvenimo būdo pasirinkimą, su kokiais sunkumais susiduriama, išsiaiškinti, kaip šis gyvenimo būdas siejasi su suvokiamomis rizikomis ir taktą baime vartotojų visuomenėje, suprasti motyvus bei vertybinį „Jokio švaistymo“ pasirinkimo pagrindą bei išsiaiškinti emocinį sąryšį su pasirinkimu nešvaistyti. Taip pat tyrimas suteikė žinių ir apie aplinkosauginį sąmoningumą praktikuojančiųjų kontekste bei naujų žinių apie rizikos ir baimės suvokimą bei sąsajas su pasirinktu gyvenimo būdu.

² Sociologijos bakalauro studijų programos absolventė, Vilniaus universitetas, Vilnius.

How sustainability professionals understand Lithuania's corporate sustainability culture

Gediminas Kondrackis³

The abstract is based on the empirical study performed for the MA thesis and focuses on the corporate sustainability culture (CSC) in Lithuanian companies.

Despite increasing recognition of sustainability as a strategic priority, many Lithuanian companies are slow to embed sustainability into their corporate culture. In 2022, Lithuania's Responsible Business Association (LAVA) found that only a quarter of the country's top 100 businesses employed dedicated sustainability experts, and just 20% published sustainability reports. Furthermore, SEB reported that 40% of large businesses had not assessed their climate impact. These figures (1) show a gap between sustainability goals and implementation; and (2) raise concerns about the limited effectiveness of sustainability managers in fostering a corporate sustainability culture (CSC).

This issue is especially pressing as EU regulations push companies toward net-zero targets by 2050. Sustainability professionals are expected to lead these transformations, yet their roles remain understaffed, underdefined, and fraught with competing priorities (Månsson, 2021). Understanding their capacity to drive change is, thus, crucial for accelerating corporate sustainability in Lithuania.

This study investigates how sustainability professionals perceive CSC in Lithuanian private enterprises and the factors that enable or hinder them in shaping it. Particularly, their motivations, pressures, beliefs and tactics are explored. For this, the research draws on a literature review, eight in-depth interviews with sustainability professionals at different management levels, and a survey of 97 practitioners.

Findings to be presented: insights on the field of sustainability professionals and how they can more effectively advance corporate sustainability culture (CSC) in Lithuanian companies.

³ Il k. Taikomosios sociologijos magistrantūros studijų programos studentas, Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas.

Vilniaus jaunesniųjų pozicijų ofisų darbuotojų tarpasmeninių ryšių ir darbo aplinkos patyrimas

Gytis Gumbis, Rytis Skamarakas, Rūta Sventickytė⁴

Šiuolaikiniai ofisai veikia ne tik kaip darbo, bet ir kaip socialinės sąveikos erdvės, kuriose formuojasi specifinės tarpasmeninių ryšių ir emocinės patirties struktūros. Siekiame pristatyti atliktą tyrimą, kuriame analizuojama jaunesniųjų pozicijų ofisų darbuotojų – dar tik pradedančių profesinį kelią – patirtis, siekiant konceptualiai vizualizuoti jų santykį su darbo aplinka ir tarpusavio ryšiais. Tyrimo metu buvo atilikti giluminiai interviu, pasitelkiant skatinimo nuotraukomis ir koncentrinį apskritimų metodus. Interviu gairės iš dalies struktūruotos pasitelkiant Ericho Frommo žmogaus pagrindinių poreikių teoriją. Indukcinės analizės metu išryškėjo trys pagrindinės kategorijos, apibrėžiančios darbo patirtį: (1) tarpasmeniniai santykiai, (2) darbo vieta, (3) santykis su darbu. Kiekviena iš jų leidžia plačiau atsakyti į klausimus kas, kur, kaip ir kodėl formuoja tai, kaip tiriamųjų grupė patiria darbą.

Analizė atskleidė, kad darbo vietos estetika ir fizinės savybės daro reikšmingą poveikį emocinei savijautai: vieni ją sieja su stabilumu, kiti – su šaltumu ir monotonija. Nepatogios erdvės, tokios kaip pernelyg apšviestos ar triukšmingos zonos, mažina produktyvumą ir gerovės pojūtį. Tuo tarpu virtuvė ar tualetas įgauna neformalios socializacijos ir emocinio atsitraukimo funkciją. Aplinkos vertinimą stipriai veikia tarpasmeniniai santykiai – siekiant kurti draugišką santykį pirmenybė teikiama nuoširdžiam, neformaliai bendravimui. Fizinis artumas, amžiaus panašumas ir bendros veiklos santykį artina.

⁴ I k. Sociologijos magistrantūros studijų programos studentai, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius.

Naminių augintinių savininkų ryšio su savo augintiniais suvokimas

Julius Kazlauskas, Edvinas Čiapas, Aleksandras Krasnouchovas, Ignas Butkus⁵

Augintiniai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis. Daugelis žmonių turi arba pažįsta žmones, turinčius augintinių. Pasak Y. Chou (2012), naminių augintinių vaidmuo visuomenėje išpopuliarėjo dėl jų galimybės tapti šeimos nariu arba kitu atveju – „priedu“ kasdienybėje, atliekančiu pramoginę funkciją. Naminiai augintiniai užima reikšmingą vietą savo šeiminių gyvenimuose: jie dažnai suteikia emocinę paramą, yra šeimos struktūros dalimi ir prisideda prie asmens tapatybės formavimosi.

Žvelgiant iš mokslinės perspektyvos mūsų tyrimas siekia atskleisti, kaip savininkai supranta savo, kaip naminio augintinio prižiūrėtojo vaidmenį ir ką jiems reiškia turėti augintinį, o iš praktinės – kaip augintiniai prisideda prie žmonių gerovės.

Tyrimo problemos: trūksta išsamių tyrimų, ypač Lietuvoje, apie naminių augintinių priežiūros įtaką savininkams, kaip tai paveikia jų socialinį gyvenimą ir elgesį? Kas nulemia pasirinkimą priglausti naminį ar naminius augintinius? Ir, kaip jie suvokia, savo, kaip prižiūrėtojo sąveiką su augintiniu?

Tyrimo klausimai: kaip naminių augintinių savininkai suvokia savo ryšį su savo augintiniu? Kokį vaidmenį naminiai augintiniai atlieka jų gyvenimuose? Kaip naminių augintinių savininkai vertina jų augintinio poveikį jų gyvenimo kokybei?

Tyrimo objektas: naminių augintinių savininkų suvokimas apie santykius tarp jų ir augintinių.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti, kaip naminių augintinių savininkai suvokia savo santykį su pasirinktu augintiniu.

Uždaviniai:

1) Išanalizuoti mokslinę literatūrą, siekiant apibrėžti naminių augintinių vaidmenį šiuolaikinio žmogaus gyvenime.

2) Ištirti, kaip naminių augintinių savininkai suvokia savo ryšį su savo augintiniais.

3) Išsiaiškinti kokie veiksniai lemia naminių augintinių savininko pasirinkimą auginti naminį gyvūną.

⁵ II k. Sociologijos ir antropologijos bakalauro studijų programos studentai, Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas.

Experts' Attitudes Towards Crime in Post-Soviet Lithuania: Case of the Serial Killer Kazys Jonaitis

Gabrielė Smolenskaitė⁶

This study analyses experts' attitudes towards the transformation of crimes and the criminal justice system in post-Soviet Lithuania, through the lens of the high-profile case of the serial killer Kazys Jonaitis. The interviews, taken from people who work with criminals or are involved in that area in some way, including a prison officer, a criminologist, and a police officer, prove that Lithuania has made significant progress regarding the shifts in the justice system. In addition, findings reveal the significant role of media in crime fields, as well as generational differences in views on crime, and point to areas that need public education and policy reform to reduce stigma and support rehabilitation. Nevertheless, challenges from the lingering effects of the Soviet occupation persist, making the transformation process slower.

⁶ III k. bakalauro studijų programos studentė, Politikos mokslų ir diplomatijos fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas.

II PARALELINĖ SESIJA.

11:00–12:30

Moderatorius: Stasys Stirbinskas

Diskutantės: Daiva Bartušienė, Giedrė Baltrušaitytė

Gender Stereotypes and Their Role in Maternal Burnout in Belarus and Sweden

Olga Novash⁷

The purpose of this mixed methods research was to explore the role of social and gender stereotypes in maternal burnout in Belarus and Sweden which represent two countries with rather contrasting societal orders. Methods of written online survey and qualitative semi-structured interviews, data statistical analysis together with Interpretative Phenomenological Analysis and method of comparative analysis allowed to make the following conclusions. There is no statistically significant relationship between countries of residence and level of maternal burnout in two sample groups, which indicates that mothers from both more traditional and more egalitarian societies may experience maternal burnout. Meanwhile, certain distinctions are revealed in experiences of mothers living in different societal systems. The Belarusian participants feel higher level of burnout mostly due to overloading with household chores and caregiving work, since gender stereotypes reflecting more traditional division of domestic labor still prevail in their society. At the same time, women themselves often are not ready to share their responsibilities with their partners, being unconsciously conforming to traditional gender roles. Swedish mothers-respondents more often feel the sense of parental burnout due to the pressure of good mother ideology and social discourse reflecting increased value of the child in society. The study findings suggest that for further promotion of gender equality in parenthood domain measures on not only institutional level but also on micro-level aimed at overcoming women's self-stereotyping are need.

Key words: gender stereotypes, motherhood, maternal burnout, Belarus, Sweden.

⁷ PhD Student, Lithuanian Center for Social Sciences, Institute of Sociology, Vilnius.

Ethical, social and legal aspects of surrogacy in reproductive healthcare

Said Vahidi⁸

Introduction. Advancements in modern medicine has significantly improved human lives particularly in the field of assisted reproductive technologies. Surrogacy, as a means of family-building and a pathway to parenthood, is also a source of ethical and legal concerns, such as exploitation in commercial surrogacy, inequity in access and questions about parents and child rights. This is the practice where a woman carries and delivers a baby for intended parents.

Objectives: The study aims to explore the socio-cultural, ethical and legal aspects of surrogacy, focusing on access, regulations and risks of exploitation and to find out the perspectives amongst key stakeholders including families and healthcare providers, on surrogacy's role in assisted reproduction.

Methods: A mixed-methods approach will be applied, combining a literature review and qualitative interviews with healthcare professionals and intended parents.

Expected results: Laws regarding surrogacy vary widely in different countries. The lack of clear guidelines creates stark contrasts between countries where surrogacy is banned and those that allow commercial practices. This disparity raises concerns about potential exploitation and inequitable access, especially for LGBTQ+ families and single parents.

Conclusion: Surrogacy remains a socio-culturally, ethically, and legally complex issue within reproductive healthcare. Public view ranges across nations, with no international regulation, meaning it is up to the countries' jurisdiction to make decisions on the practices. This study could contribute to a deeper understanding of public opinion and inform policy recommendations to ensure that surrogacy practices are in the best interests of the child and reproductive autonomy.

⁸ Master program of Applied Public Health at Lithuanian University of Health Sciences, Kaunas.

„Bet aš net nežinau, ar jūs vyras, ar moteris“: lyčių vaidmenų neatitinkančių žmonių lytinio tapatumo patyrimas

Julija Baublinskaitė⁹

Santrauka: Nors lytis yra vienas svarbiausių visuomenę organizuojančių konstrukto, Lietuvoje nenormatyvinis lytiškumas vis dar nagrinėjamas gan siauriai. Siekiant suprasti lyčių vaidmenų neatitinkančių (LVN) žmonių lytinio tapatumo patyrimą buvo atliktas kokybinis tyrimas, kuriame dalyvavo 6 įvairių lytinių tapatybių žmonės tarp 19 ir 24 m. Nustatyta, kad tyrimo dalyvių LVN koncepcija apima nenormatyvumą, neapibrėžtumą, subjektyvumą ir queer tapatybę. Stereotipiniai lyčių vaidmenys problematizuoja lyties išraišką ir santykį su kūnu bei daro įtaką tam, kokią svarbą tyrimo dalyvės*iai teikia lytinei tapatybei ir kaip ją konstruoja. Dalyvės*iai apibūdina dėl LVN visuomenėje patiriamą neapykantą ir nepriėmimą bei šių grėsmių saugumui sąsajas su galimybe išlaikyti autentišką lytinį tapatumą.

⁹ Psichologijos bakalauro studijų programos absolventė, Vilniaus universitetas, Vilnius.

Žemų vyrų Lietuvoje vyriškumo samprata ir patirtys

Rytis Skamarakas¹⁰

Visuomenėje idealizuojamas dominuojančio vyro įvaizdis. Jis įprastai siejamas su aukštu ūgiu, stipria fizine jėga ir pasitikėjimu savimi, kitaip tariant, tradiciniu vyriškumu. O ką patiria normatyvo neatitinkantys ir žemu ūgiu pasižymintys vyrai? Kai vidutinis vyrų ūgis pasaulyje pamažu auga ir Lietuvos vyrai patenka į aukščiausiųjų dešimtuką, vis labiau ryškėjanti ūgių disproporcija skatina kalbėti apie ūgio įtaką vyriškumo normoms ir aukštų vyrų dominuojamoje visuomenėje patiriamus žemaūgių gyvenimo iššūkius.

Stebėdamas priimtinas vyriškumo normas visuomenėje, tyrimo autorius iškelia tokį tikslą – išaiškinti, kaip žemaūgiai vyrai Lietuvoje supranta ir patiria vyriškumą. Teorinėje dalyje pristatomos vyriškumo normos: hegemonija, subordinacija bei bendrininkavimas (*complicity*), kurias aptaria Raewyn Connell, bei, remiantis moksliniais tyrimais, tradicinio ir šiuolaikinio (hibridinio) vyriškumo sampratos. Empirinę dalį sudaro kokybinė internetinės apklausos, kurią sudarė atviri klausimai, analizė. Respondentai buvo klausiami apie tai, kas yra (ne)vyriška, kokių trūkumų ar privalumų sukelia žemas ūgis bei kokiomis aplinkybėmis patiriami šie veiksniai. Vyriškumą atspindintys bruožai vizualizuoti žodžių debesimis.

Surinktų duomenų analizė atspindi išsiskiriančias tradicinio ir šiuolaikinio (hibridinio) vyriškumo normas. Viena vertus, „tikras“ vyras turi būti stiprus, valdyti savo emocijas ir daugiausia socializuotis su vyrais, kaip būdinga tradiciniam vyriškumui. Kita vertus, šiuolaikinis vyras akcentuoja emocinį intelektą ir neprioretizuoja fizinių gebėjimų. Be to, respondentų išsakytos asmeninio gyvenimo patirtys atskleidžia, kokių emocinių, psichologinių ar socialinių sunkumų žemi vyrai gali patirti dėl žemo ūgio. Surinkti duomenys taip pat atskleidžia, kokiais būdais žemi vyrai mėgina kelti savivertę ar stiprinti savo įvaizdį.

¹⁰ I k. Sociologijos magistrantūros studijų programos studentas, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius.

Prestižinės“ Vilniaus gimnazijos Pierre Bourdieu perspektyva: gimnazijos X atvejis

Vakarė Punelytė¹¹

„Elitinės“, „prestižinės“ arba tiesiog „geros, stiprios“ gimnazijos – sąvokos neretai nuskambančios viešajame diskurse. Nors diskusijos, ar mokyklų reitingai ir stojamieji egzaminai yra reikalingi, Lietuvoje iš naujo kyla kasmet, socialinių mokslų autorių darbuose ši tema – beveik nenagrinėta. Šiame pranešime dėmesys skiriamas būtent vienos Vilniaus gimnazijos, kuri vykdo moksleivių atranką bei pagal šalies reitingus patenka į aukščiausius egzaminų rezultatus pasiekiančių mokyklų penketuką, tyrimui.

Pristatomame žvalgomajame kokybiniame tyrime buvo apklausti minimos gimnazijos alumnai, ją baigę 2015-2023 metais, bandant išsiaiškinti, kokias vertybes formavo mokyklos aplinka (bendramoksliai, mokytojai, administracija). Empirinio tyrimo rezultatai interpretuojami pasitelkiant vieno visų laikų žymiausio sociologo Pierre Bourdieu teorinę perspektyvą, o darbo ašimi tampa *įšventinimo* (angl. *consecration*) konceptas (Bourdieu, 1996). Vilniaus gimnazija gali būti lyginama su autoriaus knygoje „The State Nobility“ (Bourdieu, 1996) aprašomomis Prancūzijos paruošiamosiomis mokyklomis. Jose pasąmoningai formuojasi „elito“ socialinis ratas, į kurį per įskiepijamas vertybes *įšventinami* iš aukštesnės socialinės-ekonominės klasės kilę jaunuoliai, taip juos dar labiau atskiriant nuo kitų. Panašaus proceso požymiai gali būti pastebimi ir analizuojamos Vilniaus gimnazijos alumnų pasidalinimuose apie ryšius su draugais ar mokytojais, mokymosi procesą, skatinamas veiklas, požiūrį į kitas gimnazijas bei sunkumus palikus mokyklą.

¹¹ Sociologijos magistrantūros studijų programos studentė, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius.

„Išmokti universitetą“: pirmosios kartos studentų patirtys Vilniaus universitete

Goda Marija Steponavičiūtė¹²

Remiantis P. Bourdieu socialinės ir kultūrinės reprodukcijos teorija, dėl *habitus* neatitikimo švietimo lauke vertinamai kultūrai ir kultūrinio kapitalo trūkumo, individai, kilę iš žemesnio socioekonominio statuso šeimų, sunkiau prisitaiko prie mokyklos aplinkos ir rečiau pasiekia aukštesnes ugdymo pakopas. Nepalankioje padėtyje atsiduria ir tie, kurių šeimose nėra aukštojo mokslo tradicijų. Todėl pirmosios kartos studentų – tų, kurių nei vienas iš tėvų nėra įgijęs aukštojo išsilavinimo – egzistavimas skatina kelti klausimą, ar tokie studentai ir jų patirtys aukštojo mokslo lauke paneigia socialinės-kultūrinės reprodukcijos idėją, ar priešingai – plačiau atspindi reprodukcijos veikimą?

Pristatomas bakalauro baigiamasis darbas – tai pirmasis bandymas tirti pirmosios kartos studentų patirtis Lietuvoje. Atlikto tyrimo pagrindą sudaro 21 pusiau struktūruotas kokybinis interviu su pirmosios kartos studentais, besimokančiais Vilniaus universitete. Interviu gilinamasi, kokios gyvenimo trajektorijos atvedė pirmosios kartos studentus į Vilniaus universitetą ir kaip jiems sekasi prisitaikyti prie aukštojo mokslo lauko.

Atliktas tyrimas atsiskleidžia pirmosios kartos studentų grupės heterogeniškumą. Švietimo lauke išgyvenamų sunkumų lygis varijuoja priklausomai nuo socioekonominio ir kultūrinio kilmės konteksto. Nors šiems studentams pavyko įveikti barjerą, skiriantį bendrojo lavinimo ir aukštąją mokyklą, dalis jų aukštojo mokslo lauke patiria socialinių, akademinų sunkumų ir/ar kultūrinės atskirties jausmą.

¹² I k. Sociologijos magistrantūros studijų programos studentė, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius.

PANEL DISCUSSION.

“Religion and Politics in the US and the Baltics: Separated, Intertwined, or?”

13:00-14:00

Panel participants:

prof. dr. Michael Strmiska.

Michael Strmiska has a PhD in Comparative Religion from Boston University in the United States. He has published numerous articles on Pagan movements in Europe and the USA, and taught abroad in Japan, Czechia, Latvia and Lithuania. He is a World History professor at Orange County Community College in New York State. For spring 2025, he is teaching about Asian Religions at Vilnius University through the Fulbright Fellowship program.

dr. Agita Misane

Dr. Agita Misāne is a sociologist and historian of religion, dividing her time between the Institute of Literature, Folklore and Art at the University of Latvia, Riga Stradiņš University and since 2024, Vytautas Magnus University. Her research interests are the history of religious ideas, Latvian nationalism and current religious developments in Latvia. She co-edited a collection of articles *Placelore, Pilgrim Routes, Restored Sites and Contested Spaces*, forthcoming at Equinox Publishing in 2025.

prof. dr. Milda Ališauskienė

Prof. Dr. Milda Ališauskienė is a sociologist of religion, teaching at Vytautas Magnus University since 2004. Her research interests include the manifestation of religion in post-socialist societies, the intersection of religion and gender, and religion and politics. In 2023, she published a monograph, "Minority Religions, Society and State in Contemporary Lithuania." Since 2024, she is the PI at the Lithuanian Research Council-funded project "Discursive Practices of Politicization of Religion and Religionization of Politics in Contemporary Lithuania" (RELPOL).

Panel moderators: **Salome Esebua** (PhD candidate, Vytautas Magnus University) and **Evelina Juchnevičiūtė** (PhD candidate, Vytautas Magnus University).